

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****REMZİ SALDIRAY BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2016/2377
Karar Tarihi : 24/2/2021

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
M.Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Basri BAĞCI
Raportör : Yakup MACİT
Başvurucu : Remzi SALDIRAY
Vekili : Av. Orhan TATLI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kesinleşmiş mahkeme kararının yok hükmünde kabul edilerek icra edilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/2/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. Sosyal Sigorta Kurumu Başkanlığı Sigorta İşleri Genel Müdürlüğü (SGK/Kurum) başvurucuya ait işyerinde yaptığı denetleme sonucunda başvurucu hakkında işçilere ait aylık orta prim ve hizmet belgeleri ile sigorta prim bordrolarının bir aylık yasal süre içinde Kuruma

verilmediği gerekçesiyle 14/6/2007 tarihli ve 37193 sayılı tutanakla 5.076 TL, yine işyerine ait defter ve belgelerin on beş günlük süre içinde Kuruma ibraz edilmediği gerekçesiyle de 14/6/2007 tarihli ve 37194 sayılı tutanakla 6.372 TL idari para cezası yaptırımını uygulamıştır.

9. Başvurucu 12/7/2007 tarihinde idari para cezalarına ayrı ayrı itiraz etmiş, Kurum bu itirazlara herhangi bir yanıt vermemiştir.

10. Başvurucu bu arada borcunu taksitlendirmiş ve ödeme planına göre 30/9/2009 tarihinde ihtirazi kayıtlı ödemiştir.

11. Başvurucu 12/10/2009 tarihinde Hatay 1. Sulh Ceza Mahkemesinde idari para cezalarına itiraz etmiş, 22/3/2010 tarihinde itirazı süre yönünden reddedilmiştir.

12. Başvurucu 8/4/2010 tarihli dilekçesinde; Kuruma yaptığı itiraza olumlu ya da olumsuz bir cevap verilmediğini, itirazı düzenleyen ilgili kanun hükmünün yürürlükten kaldırılmasıyla idari para cezalarına karşı başvurulacak kanun yolu açısından 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun genel hükümlerinin uygulanacağını belirterek nöbetçi Hatay Ağır Ceza Mahkemesine itiraz etmiştir.

13. Hatay 2. Ağır Ceza Mahkemesi 7/5/2010 tarihli kararında; başvurucuya idari para cezalarının 2/7/2007 tarihinde tebliğ edildiğini, başvurucunun 12/7/2007 tarihinde para cezalarına itiraz ettiğini, itirazlara Kurum tarafından herhangi bir cevap verilmediğini, bu nedenle sürenin işlemeyeceğini belirterek talebi kabul etmiş ve idari para cezalarının kaldırılmasına karar vermiştir.

14. Başvurucu, ödediği para cezalarının iadesi için 26/11/2010 tarihinde Kuruma başvurmuş; talebin yerine getirilmemesi üzerine Kurum aleyhine Hatay 2. İcra Müdürlüğünde ilamsız takip başlatmıştır.

15. Kurum, takibe karşı İcra Müdürlüğünün yetkisi ile Ağır Ceza Mahkemesi kararının idari para cezalarından yalnızca birine yönelik olduğunu iddia ederek borca kısmi itirazda bulunmuş; Müdürlükçe yetki itirazı kabul edilerek dosya, görevli ve yetkili İskenderun 1. İcra Müdürlüğüne gönderilmiştir.

16. Başvurucu, borca yapılan kısmi itirazın kaldırılması için 14/6/2011 tarihinde İskenderun 2. Sulh Hukuk Mahkemesinde itirazın iptali davası açmıştır.

17. İskenderun 2. Sulh Hukuk Mahkemesi 10/4/2012 tarihli kararında davaya iş mahkemelerinin bakmakla görevli ve yetkili olduğunu belirterek görevsizliğine hükmetmiştir.

18. Görevsizlik kararı üzerine dosya İskenderun İş Mahkemesine gönderilmiş; Mahkeme 23/5/2013 tarihli kararında, uyuşmazlık konusunun davalı Kurumun düzenlediği 14/6/2007 tarihli ve 37193 sayılı tutanakla verilen idari para cezasının Hatay 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 7/5/2010 tarihli kararıyla kaldırılıp kaldırılmadığı hususuna yönelik olduğunu, Hatay 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 22/3/2010 tarihli kararında her iki idari para cezası yönünden talebin ayrı ayrı reddine karar verildiğini, bu karara karşı Hatay 2. Ağır Ceza Mahkemesine yapılan itirazda Ağır Ceza Mahkemesinin Hatay 1. Sulh Ceza Mahkemesinin kararını tümünden ortadan kaldırdığını ifade etmiştir. Mahkeme, itiraza konu borcun kaynağı olan idari yaptırım kararının ortadan kaldırılmasıyla davacı tarafından ihtirazi kayıtlı Kuruma ödenen bedelin davacıya iade edilmesinin gerektiğini belirterek itirazın iptaline, icra takibinin devamına, davalının %40 oranında icra inkâr tazminatı ödemesine karar vermiştir.

19. Temyiz üzerine Yargıtay 10. Hukuk Dairesi (Daire) 8/7/2014 tarihli kararında; davacıya idari para cezasının tebliğ edildiği tarihte yürürlükte olan 177/1964 tarihli ve 506 sayılı mülga Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 140. maddesine göre ilgililerin yetkili idare mahkemesine başvurabileceğini, davacının yasal prosedüre uymayarak idari para cezasına karşı idare mahkemesine dava açması gerekirken görevsiz mahkeme olan sulh ceza mahkemesine dava açmak suretiyle mülga Kanun'da öngörülen prosedüre uymadığını, yasal prosedür kapsamında olmayan, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen idari para cezasının iptaline ilişkin kararın yok hükmünde olduğunu ve idari para cezasının bu süreçte kesinleştiğini, Mahkemece kesinleşmiş idari para cezasına dayanılarak yapılan ödemenin istirdatına ilişkin kararın isabetsiz olduğunu belirterek hükmü bozmuştur.

20. Dosya, İskenderun Adliyesinde 2. İş Mahkemesinin kurulmasıyla bu Mahkemeye gönderilmiş; bozma ilamına uyan 2. İş Mahkemesi 21/10/2014 tarihinde aynı gerekçeyle davayı reddetmiştir.

21. Temyiz üzerine karar, aynı Dairenin 9/11/2015 tarihli kararıyla onanmıştır.

22. Onama kararı 31/12/2015 tarihinde başvurucaya tebliğ edilmiş, başvuruca 1/2/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

23. Olay tarihinde yürürlükte olan 506 sayılı mülga Kanun'un 9/5/2007 tarihli ve 5655 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile değişik 140. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İdari para cezaları ilgiliye tebliğ edilmekle tahakkuk eder ve tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Kuruma ödenir veya aynı süre içinde Kurumun ilgili ünitesine itiraz edilebilir. İtiraz takibi durdurur. Kurumca itirazı reddedilenler, kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurabilirler. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idari para cezası kesinleşir..."

..."

24. 506 sayılı mülga Kanun'un 5655 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile değiştirilmeden önceki 140. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İdari para cezaları ilgiliye tebliğ edilmekle tahakkuk eder ve tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Kuruma ödenir veya aynı süre içinde Kurumun ilgili ünitesine itiraz edilebilir. İtiraz takibi durdurur. Kurumca itirazı reddedilenler, kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine başvurabilirler. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idari para cezası kararı kesinleşir. Sulh ceza mahkemesinin verdiği son karara karşı, yargı çevresinde yer alan ağır ceza mahkemesine itiraz edilebilir. Bu itiraz, kararın tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yapılır. 2.000 Yeni Türk Lirası dahil idari para cezalarına karşı sulh ceza mahkemesine başvuru üzerine verilen kararlar kesindir..."

..."

25. 5326 sayılı Kanun'un 3. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunun;

a) İdari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,

b) Diğer genel hükümleri, idari para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesine yaptırımın gerektiren bütün fiiller hakkında, uygulanır."

26. 5326 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"İdari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idari yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idari yaptırım kararı kesinleşir"

27. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 271. maddesinin (4) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

" Merciin, itiraz üzerine verdiği kararları kesindir;..."

28. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 67. maddesi şöyledir:

"Takip talebine itiraz edilen alacaklı, itirazın tebliği tarihinden itibaren bir sene içinde mahkemeye başvurarak, genel hükümler dairesinde alacağının varlığını ispat suretiyle itirazın iptalini dava edebilir.

Bu davada borçlunun itirazının haksızlığına karar verilirse borçlu; takibinde haksız ve kötü niyetli görülürse alacaklı; diğer tarafın talebi üzerine iki tarafın durumuna, davanın ve hükmolunan şeyin tahammülüne göre, red veya hükmolunan meblağın yüzde yirmisinden aşığı olmamak üzere, uygun bir tazminatla mahkum edilir.

İtiraz eden veli, vasi veya mirasçı ise, borçlu hakkında tazminat hükümlenmesi kötü niyetin sübutuna bağlıdır.

Birinci fıkrada yazılı itirazın iptali süresini geçiren alacaklının umumi hükümler dairesinde alacağını dava etmek hakkı saklıdır.

Bu Kanunda öngörülen icra inkar tazminatı, kötü niyet tazminatı ve benzeri tazminatların tespitinde, takip talebi veya davadaki talep esas alınır."

B. Uluslararası Hukuk

29. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından hakkaniyetle uygun kamuya açık olarak makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

30. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) mahkemeye erişim hakkının Sözleşme'nin 6. maddesinde yerini bulan güvencelerin doğal bir parçası olduğunu (Lawyer

Partners A.S./Slovakya, B. No: 54252/07..., 16/6/2009, § 52), bu kapsamda herkesin kişisel hak ve yükümlülükleriyle ilgili her türlü iddiasını bir mahkeme veya yargı yeri önüne getirme hakkının güvence altına alındığını (*Golder/ Birleşik Krallık [GK]*, B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 36) belirtmiştir.

31. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde kararların icrasından açıkça bahsedilmemekle birlikte AİHM, mahkemeye erişim hakkından yola çıkarak yargı kararlarının icra edilmesi hakkını adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul etmektedir. AİHM'e göre mahkemeye erişim hakkı, bir uyumsuzluğu mahkeme önüne götürme ve aynı zamanda mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme haklarını da kapsar. Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılama sürecini tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır (*Hornsby/Yunanistan*, B. No: 18357/91, 19/3/1997, § 40). Bu açıdan Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında herhangi bir yargı kararının icrası, yargılamanın ayrılmaz bir parçası olarak görülmelidir (*Metaxas /Yunanistan*, B. No: 8415/02, 27/5/2004, § 25).

32. Mahkeme kararının uygulanabilirliği sorununu hukuki kesinlik ilkesiyle bağlantılı gören AİHM, hukukun üstünlüğünün temel yönlerinden birinin hukuki kesinlik ilkesi olduğunu ve bunun kesin hükme (*res judicata*) saygı duyulması anlamına geldiğini, bu ilke gereği nihai ve bağlayıcı mahkeme kararlarının sorgulanmaması, yeniden gözden geçirilememesi gerektiğini ifade etmiştir (*Brumarescu/Romanya [BD]*, B. No: 28342/95, 28/10/1999, § 61; *Ryabykh/Rusya*, B. No: 52854/99, 24/7/2003, § 52).

33. Yine AİHM bir davada, hiçbir tarafın nihai ve bağlayıcı bir kararın gözden geçirilmesini isteme hakkının bulunmadığını, bu hususta Yüksek Mahkemelerin ancak temel noksanlıkların düzeltilmesi amacıyla karar verebileceğini ve bu durumun kesin bir kararın yeniden incelenmesi şeklinde olamayacağını, yalnızca önemli ve zorlayıcı koşulların varlığı hâlinde bu ilkedan ayrılınabileceğini belirtmiştir (*Driza/Arnavutluk*, B. No: 33771/02, 13/11/2007, § 64).

34. *Ryabykh/Rusya* başvurusunda, Novooskolskiy Bölge Mahkemesi 8/6/1998 tarihinde başvuru lehine bir karar vermiş ve bu karar kesinleşmiştir. Belgorod Bölge Mahkemesi ise 19/3/1999 tarihinde verdiği kararla Novooskolskiy Bölge Mahkemesinin dava konusu olayda kanun hükmünü yanlış uygulandığı belirtilerek 8/6/1998 tarihli kesin kararı ortadan kaldırmıştır. AİHM, başvuruyu mahkeme hakkı bağlamında ele almış; mahkeme hakkının bir yönünün mahkemeye erişim yani dava açma hakkı ile ilgili olduğunu, bunun yanında bir tarafın aleyhine olacak şekilde nihai ve bağlayıcı bir yargı kararının ortadan kaldırılmasının bu hakkın kullanımını etkisiz hâle getireceğini, Sözleşme'nin 6. maddesinin yargı kararlarının uygulanmasını da güvence altına aldığını belirterek kesinleşmiş bir mahkeme kararının başka bir mahkeme kararıyla ortadan kaldırılmasının başvuru mahkeme hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 53-58).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

35. Mahkemenin 24/2/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

36. Başvurucu, somut davada Yargıtay Dairesinin Ağır Ceza Mahkemesince verilen ve kesinleşen idari para cezalarının iptaline ilişkin kararını yok hükmünde kabul ederek değerlendirme yaptığını, Ağır Ceza Mahkemesi sürecinde görevsiz mahkemeye başvurduğu hususunun ne mahkemeler nezdinde ne de idarece dile getirildiğini, devletin tesis ettiği işlemlerde bireylere hangi kanun yolu ve mercilere başvuracağını ve başvuru süresini belirtmek zorunda olduğunu, lehine olan kesinleşmiş bir mahkeme kararının başka mahkeme tarafından yok sayılmasının açıkça hak arama hürriyetinin ihlali anlamına geldiğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

37. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

38. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun talebinin esası, başvuru konusu davanın hukuksal temelini oluşturan kesin ve bağlayıcı nitelikteki Ağır Ceza Mahkemesi kararının itirazın iptali davasına bakan mahkeme tarafından yok hükmünde kabul edilerek icra edilmemesine yönelik olması nedeniyle başvuru adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan kararın icrası hakkı kapsamında incelenmiştir.

1. Uygulanabilirlik Yönünden

39. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı, suç isnadına bağlı yargılamaların yanında bir kimsenin *medeni hak ve yükümlülüklerinin* karara bağlanmasıyla ilgili yargılamalarda da uygulanır. Anayasa'nın 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasının *medeni* meselelerde uygulanabilmesi için ortada hukuk düzeni tarafından kişiye tanınmış veya en azından savunulabilir temeli bulunan bir *hakkın* bulunması gerekir. Ayrıca bu hakka ilişkin olarak ilgili kişinin menfaatini etkileyen bir uyuşmazlık mevcut olmalıdır. Öte yandan bu uyuşmazlık ihtilaf konusu hakkın tespiti ve bu haktan yararlanılması bakımından belirleyici bir nitelik arz etmelidir (*Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem*, B. No: 2015/7942, 28/5/2019, § 28).

40. Genel haciz yoluyla başlatılan icra takibine karşı borçlunun yaptığı itirazın 2004 sayılı Kanun'un 67. maddesi çerçevesinde iptal edilerek alacağın tahsilinin sağlanması mümkündür. Somut olayda alacaklı olan başvuru, ilamsız icra takibine karşı borçlu Kurum tarafından yapılan itirazın iptali için genel hükümler çerçevesinde dava açmıştır. Uyuşmazlığın esası bir alacak hakkına dayanmakta olup bu yönüyle dava, başvuru alacağının tahsilini sağlamaya yönelik bir dava niteliğindedir. Bu durumda bireysel başvuru konusu davanın başvuru medeni hak ve yükümlülükleri yönünden belirleyici bir nitelik taşıdığı ve adil yargılanma hakkının tüm güvencelerinin somut başvuruda uygulanması gerektiği anlaşılmıştır.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

41. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

42. Anayasa'nın 36. maddesinde ifade edilen hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada bulunma hakkını değil yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir haktır (AYM, E.2009/27, K.2010/9, 14/1/2010).

43. Kararın icrası hakkı, mahkemeye erişim hakkı ve karar hakkı ile birlikte adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan mahkeme hakkının bir unsurunu oluşturmaktadır (*Filiz Fırat*, B.No:2014/10305, 5/12/2017, § 29). Mahkeme kararlarının uygulanması yargılamanın dışında olmakla birlikte onu tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır. Bu nedenle yargı kararlarının uygulanması *mahkeme hakkı* kapsamında değerlendirilmektedir. Buna göre yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olması yeterli değildir, ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanması da gerekir. Hukuk sisteminde, nihai mahkeme kararlarını taraflardan birinin aleyhine sonuç doğuracak şekilde uygulanamaz hâle getiren düzenleme ve uygulamalar bulunması veya mahkeme kararlarının icrasının herhangi bir şekilde engellenmesi hâllerinde *mahkeme hakkı* da anlamını yitirecektir (*Mustafa Ekşi*, B. No: 2014/7711, 24/1/2018, § 27).

44. Kesin hükme saygı, uluslararası hukuk düzenine özgü hukukun genel ilkelerinden biri olarak kabul görmektedir. Anayasa'nın 138. maddesinin son fıkrasında düzenlenen yargı kararlarının geciktirilmeksizin uygulanması yükümlülüğü, hukukun genel ilkelerinden biri olarak da kabul edilen kesin hükme saygı ilkesinin de bir gereğidir. Çünkü bir hukuk sisteminde yargının verdiği ve bağlayıcı olan kesin hüküm zarar gören taraflardan biri açısından işlevsiz duruma getirilmişse adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin bir anlamı kalmayacaktır (*Arman Mazman*, B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 65). Ne var ki her somut olay koşullarında değerlendirileceği üzere uyulması beklenen kesin hükmün de hukukun temel esasları, hakkaniyet ve adalet ilkelerine aykırı verilmemesi gerekir.

45. Anayasa Mahkemesi iptal ve itiraz yoluyla gelen başvurularda hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine sıkça atıf yapmıştır. Bu kapsamda kesinleşmiş bir mahkeme kararının etkisizleştirilmesi meselesinin de bu ilkeler ışığında değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Anayasa Mahkemesi; hukuki güvenlik ile belirlilik ilkelerinin hukuk devletinin ön koşullarından olduğunu, kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesinin hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kıldığını, belirlilik ilkesinin ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade ettiğini belirtmiştir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013).

46. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devletinin temel ilkelerinden olan belirlilik ilkesinin bireylerin hukuk kurallarını önceden bilmeleri, tutum ve davranışlarını bu kurallara göre güvenle belirleyebilmeleri anlamını taşıdığı, belirlilik ilkesinin yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği ifade ettiğini, bir başka deyişle hukuk kurallarının belirliliğinin sağlanmasının yalnızca kanunla düzenleme yapılması anlamına gelmediğini, yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmelinin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirliliğin sağlanabileceğini, hukuki belirlilik ilkesinde bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasının asıl olduğunu belirtmiştir (AYM, E.2017/156, K.2019/37, 15/5/2019).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

47. Başvurucu; Ağır Ceza Mahkemesinin idari para cezalarının iptaline ilişkin kesin nitelikteki kararının itirazın iptali davasında yok hükmünde kabul edilerek davanın reddine karar verildiğini, bu nedenle hak arama hürriyetinin engellendiğini iddia etmiştir.

48. Somut olayda başvuru, SGK tarafından verilen idari para cezalarının iptali için Sulh Ceza Mahkemesine başvurmuş; talebin reddi üzerine başvurunun Ağır Ceza Mahkemesine yaptığı başvuruda 5326 sayılı Kanun'un 27. ve 28. maddeleri gereğince para cezalarının iptaline karar verilmiştir.

49. Başvurucu, Ağır Ceza Mahkemesinin kesin nitelikteki iptal kararına dayanarak Kuruma ödediği bedelin tahsili amacıyla icra takibi başlatmış; Kurumca borca kısmen yapılan itiraz üzerine takip durmuş, başvuru itirazın iptali için başvuru konusu davayı açmıştır.

50. İtirazın iptali davasının konusunu oluşturan alacağın Ağır Ceza Mahkemesinin iptaline karar verdiği ve başvurunun Kuruma ödemek zorunda kaldığı idari para cezasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

51. İdari yaptırım kararları ve para cezaları ile bunlara karşı başvurulacak kanun yolu ile ilgili 5326 sayılı Kanun'da genel bir düzenleme mevcut olduğu gibi kanun koyucu, somut olayla ilgili olarak olay tarihinde yürürlükte olan 506 sayılı mülga Kanun kapsamında da Kurum tarafından uygulanacak idari para cezaları ile ilgili bir düzenleme yapmıştır.

52. 506 sayılı mülga Kanun'un "*Kurumca verilecek idari para cezaları*" kenar başlıklı 140. maddesi, idari para cezaları ile bunlara karşı ilgililerce başvurulacak kanun yolunu düzenlemiştir. Anayasa Mahkemesi 8/10/2001 tarihli ve E.2001/225, K.2002/88 sayılı kararlar ile idari yargının görev alanına giren bir uyuşmazlığın çözümünde adli yargının görevlendirilmesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu belirterek 506 sayılı mülga Kanun'un 6/5/1993 tarihli ve 3910 sayılı Kanun ile değiştirilen 140. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "*Kurumca itirazı reddedilenler, kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine başvurabilirler.*" cümlesini iptal etmiştir.

53. Kanun koyucu, iptal kararı doğrultusunda 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'nun 51. maddesiyle 506 sayılı mülga Kanun'un 140. maddesini değiştirmiş; idari para cezalarına yönelik itirazın reddi kararına karşı tebliğinden itibaren altmış gün içinde idare mahkemelerine başvurulacağını düzenlenmiştir. Bu arada

Uyuşmazlık Mahkemesinin 21/11/2005 tarihli ve E.2005/84, K.2005/105 sayılı kararıyla 5326 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 1/6/2005 tarihinden sonra sosyal güvenlik mevzuatına dayanan idari para cezasına karşı yapılacak itirazlara bakma görevinin sulh ceza mahkemesine ait olduğunun belirtilmesi üzerine 8/2/2006 tarihli ve 5454 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle 506 sayılı mülga Kanun'un 140. maddesi değiştirilmiş; idari para cezalarına yönelik itirazın reddi kararına karşı tebliğinden itibaren on beş gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine başvurulabileceği, sulh ceza mahkemesinin verdiği karara karşı ağır ceza mahkemesine yedi gün içinde itiraz edilebileceği belirtilmiştir.

54. Bu defa Danıştay Onuncu Dairesi bu hükmün iptali için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurmuş; Anayasa Mahkemesi 4/10/2006 tarihli ve E.2006/75, K.2006/99 sayılı kararıyla 506 sayılı mülga Kanun'un 140. maddesinin 8/2/2006 tarihli ve 5454 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilen dördüncü fıkrasının "*Kurumca itirazı reddedilenler, kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine başvurabilirler.*" biçimindeki üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykır olduğunu belirterek iptaline karar vermiştir.

55. İptal kararından sonra 20/5/2007 tarihinde yürürlüğe giren 5655 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile 506 sayılı mülga Kanun'un 140. maddesi bir kez daha değiştirilmiş, idari para cezalarına karşı Kurumca itirazı reddedilenlerin kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurabilecekleri belirtilmiştir. Bu hükmün başvuru konusu olayın meydana geldiği tarihte yürürlükte olduğu anlaşılmaktadır.

56. Bunun yanında 5326 sayılı Kanun'un 27. maddesinde, idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idari yaptırım kararına karşı kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç on beş gün içinde sulh ceza mahkemesine başvurulabileceği; yine Kanun'un 29. maddesinde, mahkemenin verdiği son karara karşı 5271 sayılı Kanun'a göre itiraz edilebileceği, itirazın kararın tebliği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde yapılacağı belirtilmiştir.

57. 5271 sayılı Kanun'un 271. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, ağır ceza mahkemesinin itiraz üzerine vereceği kararların kesin olacağı belirtilmiştir.

58. Başvurucunun idari para cezasının kaldırılması için Sulh Ceza Mahkemesine yaptığı itiraz, süre yönünden reddedilmiş; Hatay 2. Ağır Ceza Mahkemesi Sulh Ceza Mahkemesinin kararını kaldırarak idari para cezalarını kesin olarak iptal etmiştir. Bir ceza mahkemesi tarafından verilen kesin nitelikteki bir kararın hangi şartlar altında ortadan kaldırılacağı 5271 sayılı Kanun'un "*Olağanüstü Kanun Yolları*" başlıklı üçüncü kısmında düzenlenmiştir.

59. Anayasa Mahkemesinin somut olaydaki görevi, yürürlükteki mevzuata göre davaya hangi mahkemenin bakmakla görevli olup olmadığını değerlendirmek değildir. Başvuruda, bir tarafın aleyhine olacak şekilde kesin bir yargı kararının etkisinin ortadan kaldırılıp kaldırılmadığının incelenmesi gerektiği açıktır. Hatay 2. Ağır Ceza Mahkemesi kararına karşı olağanüstü kanun yoluna başvuruda bulunulduğu hususunda dosya kapsamında herhangi bir bilgi ve belge bulunamamıştır. Bu açıdan Hatay 2. Ağır Ceza Mahkemesi kararının nihai, bağlayıcı ve icra edilebilir nitelikte bir karar olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

60. Yukarıdaki tespitler ışığında İskenderun 2. İş Mahkemesinin itirazın iptali davasındaki alacağın hukuksal temelini oluşturan, adalet ve hakkaniyet ilkelerine açıkça aykırı olmayan nihai ve bağlayıcı nitelikteki Hatay 2. Ağır Ceza Mahkemesi kararını yok saymak suretiyle davanın reddine karar vermesinin kesin hükme saygı ilkesi çerçevesinde başvuru lehine olan nihai ve bağlayıcı mahkeme kararının icrasını isteme hakkını ortadan kaldırdığı, başka bir ifadeyle kesin nitelikteki mahkeme hükmünün icra edilebilirliğinin başka bir mahkeme kararıyla etkisizleştirilmesi suretiyle başvuru adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

61. Açıklanan gerekçelerle başvuru Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki kararın icrası hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

4. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

62. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1)Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme karardan kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

63. Başvuru, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama ve tazminat talebinde bulunmuştur.

64. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

65. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

66. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi

İçtüzüğü'nün 79. maddesinin 1 numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66, 67).

67. İncelenen başvuruda adil yargılanma hakkı kapsamındaki kararın icrası hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

68. Bu durumda kararın icrası hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere İskenderun 2. İş Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

69. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

70. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.839,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki kararın icrası hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla İskenderun 2. İş Mahkemesine (E.2014/404, K.2014/385) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.839,50 TL yargılama giderinin başvuruca ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuruca Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/2/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
M.Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Basri BAĞCI